

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Kino režisierius Gytis Lukšas: „Reikėtų paremti kokią nors savarankiško mąstymo programą“

2014-02-14

ŽURNALAS: LITERATŪRA IR MENAS

TEMA: LM anketa

AUTORIUS: Gytis Lukšas

DATA: 2014-02

kultūra, kūryba, menas, Lietuvos kino režisieriai, kinas, kino režisieriai

1 Kaip jaučiatės žiniasklaidos tapomo visuomenės gyvenimo ir brukamų pramogų pasaulyje? Ar jis veikia jūsų kūrybą? O gal esate atsiribojęs? Vengiate kišti savo trigrašį į nesibaigiančias politines diskusijas ar bandote kaip nors jose dalyvauti?

Kaip jaučiuosi? Ogi kartais smagiai pasijuokiu, bet dažniau liūdna ir gėda.

Jei dar gyveni, tai negali atsiriboti nuo kitų žmonių: pasmerktas girdėti jų keliamą triukšmą, valgyti nevalgomą maistą, kvėpuoti užterštu oru... „Gyventi visuomenėje ir būti laisvam, nuo jos nepriklausomam, neįmanoma“ – jums, be abejo, gerai žinoma šita mūsų kartai į smegenis implantuota frazė.

Kūrybos mano tas kraujasiurbių zyzimas neveikia. Nebent kokie „prisiminimai išbalę“ ar kitų kūryba, kuria nesiliauju domėtis. Politinėse diskusijose nedalyvauju. Nei anuomet nebuvau, nei dabar nesu jokios partijos narys. Buvau Sąjūdžio Seimo nariu. Nuo pat pradžių. Bet Sąjūdis – ne politika. Sąjūdis buvo kūryba.

2 Kaip jaučiatės savo kuriamo meno aplinkoje, tarp kolegų? Ar jaučiate konkurenciją? Ar imatės kokių nors veiksmų propaguoti savo kūrybą?

Vis dažniau – kaip stebuklingai išlikęs gyvas dinosauros... Yra tokia nuostabi Ray'aus Bradbury'o novelė apie vienišą priešistorinę pabaisą, kuri, išgirdusi ūkimą iš švyturio ir pamaniusi, kad tai panašios į ją būtybės šauksmas, ilgai, iš paskutiniųjų kyla į jūros paviršių, norėdama atsiliepti. To švyturio ir kaklas ilgas, ir balsas toks panašus... Taigi, gyvenu ieškodamas panašios į save būtybės.

Savo kūrybos pats niekaip nepropaguojau. Galvoju, gal ji propaguoja mane?

3 Ar skaitote kultūros leidinius? Jei taip, tai kur – popieriuje ar internete? Gal jau

laikas kultūrinei spaudai apskritai keltis į internetą?

Kartais „Literatūrą ir meną“, „Šiaurės Atėnus“, „7 meno dienas“, „Kultūros barus“ – ne nuolat. Internete paskaitau „Bernardinus“. Dar skaityčiau tikrą Valstybės laikraštį, jei jį turėtume, kaip kad anglai, pvz., turi „The Times“. Bet kad nėra.

Nenorėčiau, kad viskas persikeltų į internetą. Tegul ta kultūrinė spauda būna visur, tegul jos būna daug. Jau nebeliko rankraščių, tikrų laiškų, o kartu su jais – savito literatūros žanro. Neįsivaizduoju gyvenimo be knygos, kurią galėčiau laikyti rankose, gulėdamas lovoje ar miške, versdamas puslapį po puslapio, uosdamas jos kvapą, galėdamas pieštuku pasibraukti patinkančią frazę, užlenkdamas puslapio kamputį... Galėdamas ją skaityti net prie žvakės šviesos, visai nesirūpindamas, ar yra Wi-Fi...

4 Dabar miestuose, ypač sostinėje, vienas renginys lipa ant kito. Ar turite mėgstamą renginį, festivalį? Ko reikėtų, kad profesionalusis menas efektyviau konkuruotų su pramogų kultūra?

Rūpinuosi renginiais Kinematografininkų sąjungos Kino klube. Gal todėl jie man svarbūs ir mieli. Nedidelėj sovietinio retro stiliaus salėj matau pažįstamus veidus – čia galim apie ką norim ir kiek norim kalbėtis. Dar kino festivalis „Baltijos banga“, kurį jau 5 kartus surengėme Nidoje kartu su latvių bei estų kino sąjungomis ir ambasadomis. Kasmet vis tuo pačiu laiku, paskutinę rugpjūčio savaitę (atidarymo iškilmės visada – rugpjūčio 23 d. – „Baltijos kelio“ dieną). Smagu žinoti, kad kai kurios šeimos jau ėmė planuoti savo atostogas taip, kad atvyktų į Nidą būtent per tą festivalį. Mėgstu „Scanoramą“, Šv. Kristupo vasarą, Vilniaus knygų mugę.

5 Naujai įsteigta Kultūros taryba žada tolygiau remti visas kultūros sritis. Kokiai sričiai, jūsų nuomone, dabar labiausiai reikia paramos (finansinės, moralinės, reklaminės)?

Labiausiai paramos reikia visų sričių profesionaliam autoriniam menui. Komercinė saviveikla nepažū, jos rėmėjų sąrašas begalinis. Neprošal būtų paremti kokią nors fantastinę tautos kultūrinio švietimo, savarankiško mąstymo, asmenybės ugdymo programą. Ir dar – politinės kultūros sritį...

6 Kokia pastaruoju metu perskaityta knyga, dailės, muzikos, teatro kūrinys ar šiaip įvykis, reiškinytis nustebino? Kokį kūrinį per paskutinį penkmetį įvertintumėte kaip išskirtinį, liksiantį istorijoje?

Nustebino Romualdo Granausko viena paskui kitą pasipyklusios knygos (nors po „Rūko virš slėnių“ yra man sakęs, kad jau viską, ką Dievas leidęs jam gyvenime nuveikti – nuveikęs. Ačiū Dievui, kad leido Romui daug daugiau, nei jis manė). Vytauto Kasiulio paveikslų sugrįžimas ir jo muziejaus atsiradimas. (Kažkada, gal kokiais 1987 m., bendravau su juo Paryžiuje, lankiausi dirbtuvėje, fotografavau skaidrėms jo nuostabius darbus, kuriuos pirmą kartą mačiau, žavėjauosi jo nuoširdumu ir išsaugota dzūkiška tarme. Paskui nusifotografavom kartu, kartu papietavom restorane „Maxim“... Tas skaidres turiu ir dabar). Kas dar? Dar Vito Luckaus fotografijų paroda Nacionalinėje galerijoje. Dar Paolo Sorrentino filmas „Didis grožis“...

7 Kokia Jūsų, kaip kūrėjo, dienvakė? Galbūt turite savo įpročių, ritualų kūrybinei

sėkmei prišaukti?

Koks iš manęs dabar kūrėjas? Labiau jau valdininkas. Kažkada sakydavau, kad kino režisūra ne profesija, o gyvenimo būdas. Ką turėčiau sakyti dabar, kai to režisavimo tenka laukti 5, o kartais ir 10 metų? Koks tada tas mano gyvenimo būdas? Laukimas. Kitaip nepasakysi. O belaukdamas, rašau scenarijų variantus, sapnuoju, kad filmuoju, sapnuoju, kad gyvenu. Gal dar koks sapnas ir išsipildys. Juk būna...